

Digitalizácia vo svete globalizácie

Autor: fetamin

Globálne zmeny hmotných a nehmotných tokov uľahčuje digitalizácia. Siete informačných a komunikačných technológií (IKT) umožňujú prístup k informáciám.

Môžeme teda konštatovať, že globalizácia a digitalizácia majú závažný vplyv na geografiu a inovácie, a tiež na výber lokality. V praxi to môže znamenať radikálne zmeny v rozdelení trhu, modeloch rastu, zamestnanosti a príjmoch. V Európe prebiehajú rozsiahle transformácie.

Európske regióny sa menia aj v dôsledku politického vývoja. Hospodárska a menová únia (HMU) a rozšírenie EU smerom na východ boli politickým rozhodnutím. Dôsledky sa však prejavujú aj v procese ekonomickej integrácie v Európe. HMU má veľa pozitívnych dôsledkov - rozšírenie trhu, väčšiu transparentnosť cien a stabilnejšiu hospodársku politiku, ktorá vedie k zníženiu kapitálových nákladov. Niektoré firmy zbohatli a následkom toho sa zvýšila konkurencia medzi regiónmi. Niektoré firmy sú lepšie ocenené, než firmy v menej rozvinutých regiónoch - týka sa to najmä malých, ktoré v produktivite, technológii a metódach riadenia zaostávajú. Malé firmy sú tak stále pod tlakom, pretože konkurenčne vyspelejšie firmy sú pre trh dostupnejšie. Náklady na pracovnú silu v strednodobom a dlhodobom časovom horizonte narastajú. HMU znamená, že finančná politika (napr. devalvacia meny) sa už nedá aplikovať na dosiahnutie konkurencieschopnosti domácich výrobkov. Menej rozvinuté regióny sú pod dvojitým tlakom - v zóne euro aj mimo nej.

Rozširovanie EU menej rozvinutým regiónom komplikuje situáciu. Práve tieto regióny budú určovať priemernú úroveň blahobytu. Prispôbiť sa tejto situácii si vyžaduje nejaký čas, ale práve ten je príliš krátky.

Regionálny vplyv: ťažkosti a možnosti

IKT môžu odstrániť geografické bariéry a umožniť okrajovým regiónom prekonať fyzické prekážky. Niektoré regióny budú vedieť lepšie využiť výhody spojené s lokalitou. Špecifické aspekty a rôzne výhody, ktoré s lokalitou súvisia, sa budú skôr zdôrazňovať než zanikať. Dá sa to ilustrovať na 4 prípadoch.

1. Regióny v digitalizovanej ekonomike

Čo sa týka prístupu IKT k infraštruktúre a službám s pridanou hodnotou, firmy v menej rozvinutých regiónoch ešte zaostávajú. Ak sa majú využiť nové technológie, občania musia byť ochotní a schopní ich využiť. To si žiada nových odborníkov na výpočtovú a komunikačnú techniku a inštitúcie, ktoré by splňali požiadavky priemyslu. Menej rozvinuté regióny však tieto podmienky nespĺňajú. Ich atraktívnosť pre investorov je ovplyvnená kvalitou infraštruktúr, HDP na hlavu, dynamickosťou podnikateľského prostredia, a i. Firmy v regiónoch sa musia naučiť pracovať s pojmami duševného vlastníctva a informačnou asymetriou nehmotných tokov.

2. Prispôbenie výrobkov a služieb potrebám lokality

Finálna úprava výrobkov a služieb podľa lokálnych zvyklostí a tradícií sa čoraz viac objavuje vo všetkých oblastiach - od potravín až po obchodné služby zákazníkom. Zložité a neisté transakcie a tie, ktoré závisia od kvality, zdôrazňujú priestorovú blízkosť výrobcu a zákazníka. A preto aj v digitalizovanej ekonomike rozhodujú lokálne humánne, sociálne a inštitucionálne podmienky. V prípade regiónov to znamená, že čím sú lepšie prepracované a diferencované lokálne požiadavky, tým je menšia pravdepodobnosť, že neosobný elektronický obchod nahradí fyzickú osobu.

3. Specializácia a komplementarizácia

V dlhšom časovom horizonte povedie európska a globálna konkurencia k väčšej regionálnej špecializácii. Nie je pravdepodobné, že si regióny udržia svetovú triedu a konkurenčné ceny v priemysle vlastnými silami. Hlavný problém spočíva v určení, na ktoré oblasti sa región má špecializovať. Príkladov úspešných stratégií je dosť.

Dokazujú to talianske textilné firmy, portugalské inovačné biotechnologické firmy, počítačové firmy v Kalifornii. Nie je ľahké nasledovať ich príklad, pretože tieto firmy už obsadili trh.

Inou alternatívou pre firmy v menej rozvinutých regiónoch je dopĺňať niektoré činnosti inde v Európe, konkrétne, spolupracovať s poprednými firmami. IKT slúžia na prepojenie týchto firiem s epicentrami inovácie. Príklady nachádzame v automobilovom priemysle, elektronike a agropotravinárstve, pričom investície išli nielen do firiem v menej rozvinutých regiónoch štátov EU, ale aj do štátov čakajúcich na vstup do EU. Ekonomiky štátov strednej a východnej Európy (SVE) vykazujú známky konvergenie k priemyselným špecializáciám severných štátov EU.

4. Spolupráca a konkurencia medzi regiónmi

HMU, jednotný trh a rozšírenie EU vytvárajú spolu tlak na menej rozvinuté regióny EU. Všetky firmy EU však majú prednostný prístup na svetové trhy, čo je z hľadiska budúcnosti pozitívne. V súčasnosti treba vytvoriť vzťahy s partnermi po celej Európe. Globalizáciou sa stratí konkurenčné postavenie firiem EU, ktoré vyrábajú tovar, ktorého výroba je pracná. Novú silu treba hľadať skôr v trhoch bohatých na poznatky než v nasýtených tradičných trhoch. V menej rozvinutých regiónoch a štátoch SVE je potrebná reštrukturalizácia kľúčových rezortov. Profil špecializácie štátov SVE zaradených do prvého kola rokovaní o vstupe do EU a hlavných štátov

EU naznačuje, že k silnej konkurencii v oblasti trhov na regionálnej úrovni nepríde. Ku konkurencii však príde v oblasti priamych zahraničných investícií (PZI). Najnovšie trendy v rozložení PZI zaznamenali pokles v južných a nárast v severných členských štátoch EU. Niektoré štáty SVE, napríklad Maďarsko a Česká republika sú z tohto hľadiska na tom dosť dobre, ak nie ešte lepšie než niektoré menej rozvinuté regióny EU.

Príprava na budúcnosť

Súčasná fáza prudkých zmien v Európe aj vo svete je pre menej rozvinuté regióny výbornou príležitosťou na ďalší ekonomický rozvoj. Digitalizácia neodstráni nevýhody spojené s lokalitou. Rozhodujúca bude kvalita infraštruktúry a adekvátne kvalifikované pracovné sily. Je veľa ďalších faktorov, ktoré nahrávajú vzdialenejším a menej rozvinutým regiónom:

Príslušná informačná infraštruktúra je podmienkou napojenia sa regiónov na digitálnu a globálnu ekonomiku. Digitálny vek si vyžaduje aj iniciatívu v oblasti odborného vzdelávania. S globalizáciou stratili vlády priamy vplyv na viacnárodne firmy. Pri vytváraní národného bohatstva sú regióny veľmi dôležité. V súčasnosti sa musia učiť, to znamená, že vzdelávacie a vedecko-výskumné inštitúcie musia podporiť inovácie v priemysle, a tak udržať atraktivnosť regiónu pre investorov.

Regionalizácia sa prejavuje v priemyselných štruktúrach. Sme svedkami celkového smerovania k špecializácii priemyselnej štruktúry regiónu. Regióny by si mali zahraničné investície vyberať s určitým zámerom, aby dosiahli súlad medzi infraštruktúrou výskumu a odborného vzdelávania a profilom špecializácie.

Dosiahnuť, aby tovar a služby vyhovovali potrebám lokálneho trhu je tiež veľmi dôležité, pretože hlavným prvkom konkurencie je prispôsobenie sa potrebám používateľa.

Koordinácia aktivít na európskej úrovni môže pomôcť nájsť doplnkové aktivity na podporu stratégie regionálnej špecializácie. Malo by sa hľadať skôr ideálne rozdelenie práce medzi stredom, východom a juhom, s prepojením centier špecializácie, než pokračovať v konkurencii. Objavujú sa základné otázky týkajúce sa budúcnosti Európy a Európska komisia by mala mať úlohu skôr v rámci všeobecného princípu subsidiarity, menej poskytovať štrukturálne fondy a viac pôsobiť ako koordinátor regionálnej politiky.

Takáto stratégia koordinovanej regionálnej politiky znie síce sľubne, ale rôzne regióny by mali mať rôzne úlohy a kvalitatívne odlišné perspektívy. To je v rozpore s cieľmi súdržnosti a konvergenencie. Čo je ešte problematickejšie - určite budú regióny, ktoré do takejto schémy nezapadnú a neuspeli. Aj to naznačuje smer k regionálnej štrukturálnej politike, ktorá je menej zameraná na peňažné transfery a viac na pomoc regiónom pri budovaní efektívnych inštitucionálnych a industriálnych systémov, ktoré pritiahnú investície do novej digitálnej a globálnej ekonomiky.